

OMACNICA PROSOWIANKA

***Ostrinia nubilalis* (Hubner)**

1. Opis i biologia gatunku

Omacnica prosowianka jest motylem nocnym o brązowo-beżowym zabarwieniu z charakterystycznymi zygzakowatymi poprzecznymi liniami na skrzydłach. Długość ciała samic dochodzi do 15 mm, a rozpiętość skrzydeł waha się w granicach 25-34 mm. Samce są nieco mniejsze od samic i ciemniej ubarwione. Motyle są aktywne nocą i nie są szkodliwe dla roślin uprawnych. Szkody wyrządzają gąsienice, które mogą żerować na różnych gatunkach roślin, ale najchętniej zasiedlają uprawy kukurydzy. Do roślin żywicielskich omacnicy prosowianki należy również chmiel. Gąsienice mają długość około 2,5 cm, Zabarbienie ciała beżowe lub beżowo-brązowe z charakterystycznymi, brązowo obwiedzionymi plamkami na każdym segmencie oraz ciemniejszą pręgą na grzbiecie. Głowa ciemno-brązowa lub czarna. Gąsienice żerują wewnątrz pędów chmielu (fot. 1). Poczwaraki omacnicy prosowianki mają barwę brązową i długość 13-17 mm.

Stadium zimującym omacnicy prosowianki są dorosłe gąsienice, które spędzają zimę wewnątrz pędów chmielu pozostających na plantacji po zbiorze roślin lub w chwastach gruboładogowych. Wiosną, gdy średnia temperatura osiąga 15-16 °C, gąsienice zaczynają się przepoczwaczać. W zależności od warunków przepoczwarczenie trwa od 10 do 25 dni. Wylot motyli rozpoczyna się zazwyczaj w czerwcu. Początkowo w populacji dominują samce, z czasem wzrasta liczebność samic i to one zaczynają przeważać. Zapłodnione samice składają jaja na liściach chmielu, w skupiskach liczących od kilku do kilkudziesięciu jaj (fot. 2). Jaja są płaskie, owalne, wielkości około 1 mm, początkowo są białe, z czasem przybierają barwę kremową lub kremowo-żółtą. Jaja w złożu są ułożone dachówkowato. Jedna samica może złożyć od 250 do 350 jaj. Z jaj wylęgają się gąsienice, które wgryzają się do wnętrza pędów, gdzie żerują powodując szkody.

2. Objawy żerowania

Uszkodzenia na chmielu powodują gąsienice omacnicy prosowianki. Żerują one wewnątrz pędów hamując przepływ wody i substancji odżywczych w roślinie. Zaatakowane rośliny słabiej rosną, liście drobnieją, żółkną i opadają, szyszki są również zdrobniałe i przedwcześnie zasychają, niekiedy brązowieją (fot. 3). W konsekwencji prowadzi to do obniżenia zarówno wielkości jak i jakości plonu.

Najbardziej charakterystycznym objawem żerowania omacnicy prosowianki na chmielu są otwory w łodydze, przez które wysypują się trociny zmieszane z odchodami gąsienic (fot. 4 i 5). Przy silnej gradacji szkodnika, w jednym pędzie do wysokości 4 m może występować nawet 15 gąsienic.

Zasięg występowania omacnicy prosowianki obejmuje wszystkie rejony uprawy chmielu w Polsce. W ostatnich latach zagrożenie dla chmielu ze strony tego szkodnika wzrosło z powodu znacznego zwiększenia areалу kukurydzy.

3. Metody ograniczania liczebności szkodnika

Gąsienice omacnicy prosowianki, które zasiedlają wyżej położone części pędów (powyżej 50 cm) są usuwane z plantacji chmielu podczas zbioru roślin. W przypadku dużego nasilenia omacnicy prosowianki resztki pędów pozostające po oberwaniu szyszek powinny być rozdrobnione i przekompostowane lub spalone. Tak samo należy postąpić z częściami pędów, które pozostają przy karpie po odcięciu chmielin. W ten sposób niszczy się większość gąsienic przygotowanych do zimowania.

Aktualnie w Polsce nie ma zarejestrowanego żadnego insektycydu do zwalczania omacnicy prosowianki na chmielu.

4. Metodyka obserwacji – sygnalizacja terminu zabiegu

W celu monitorowania liczebności omacnicy prosowianki na chmielu należy prowadzić obserwacje występowania otworów w pędach roślin na wysokości 1,8 do 2,0 m. Obserwacje należy rozpocząć w czerwcu i prowadzić je z częstotliwością co 7-10 dni. Każdorazowo kontrolować 100 roślin. Ze szczególną uwagą należy prowadzić obserwacje na chmielnikach sąsiadujących z uprawą kukurydzy, gdyż są one najbardziej zagrożone omacnicą.

5. Progi ekonomicznej szkodliwości

Próg zwalczania omacnicy prosowianki na chmielu wyznaczany jest na podstawie liczby otworów wydrążonych w łodygach przez gąsienice szkodnika. Jako próg ekonomicznej szkodliwości przyjmuje się występowanie przynajmniej 10 otworów na 100 przeglądanych roślinach.

6. Sposób określenia wielkości wyrządzonych szkód (ocena szkodliwości)

Ocenę szkodliwości należy wykonać w fazie dojrzewania szyszek (BBCH 81-89). Polega ona na obserwacji występowania otworów w pędach głównych chmielu do wysokości 2 m. Obserwacje należy wykonać na 100 roślinach wybranych losowo w 3 - 5 miejscach plantacji. Na tej podstawie określa się procent uszkodzonych roślin.

Fot. 1. Gąsienica omacnicy prosowianki żerująca w łodydze chmielu

Fot. 2. Złóże jaj omacnicy prosowianki na liściu chmielu

Fot. 3. Rośliny chmielu zaatakowane przez omacnicę prosowiankę

Fot. 4. Otwory wydrążone przez gąsienice omacnicy prosowianki w pędach chmielu

Fot.5. Trociny wysypujące się z otworów wydrążonych w pędach chmielu przez omacnicę prosowiankę